

R. M. Rosenberg

**HAKOISTEN
ANNA**

TAMMI

R. M. Rosenberg

**HAKOISTEN
ANNA**

TAMMI
HELSINKI

Tämän romaanin kirjoittamista on tukenut
Suomen Kulttuurirahaston Hämeen rahasto.

Sitaatit Émilie du Châtelet'n teoksesta
Tutkielma onnesta on suomentanut Osmo Pekonen.

Gabriel Calamniuksen hääruno on Pentti Virrankosken
teoksesta *Suomen historia. Maa ja kansa kautta aikojen*.

Teoksen esilehdillä on Hakoisten kartanon kartta vuodelta 1792.

© Riikka-Maria Rosenberg ja Tammi 2022
Tammi on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä

ISBN 978-952-04-3633-9

Painettu EU:ssa

*Hakoisten naisille, menneille ja tuleville.
Alexandralle, jota rakastan valtavasti.*

Kirjan keskeiset henkilöt

Anna Magdalena Lilliebrunn, *fru Uggla, cornettska* (s. 1724). Anders Johan Lilliebrunnin ja Maria Gustava Fuldan tytär.

Karl Gustaf Uggla, adjutantti, kornetti (s. 1729). Carl Berndt Ugglan ja Maria Birgitta Aminoffin poika, Hakoisten omistaja vuodesta 1760. Annan aviomies 7.2.1758 lähtien.

Anders Johan Lilliebrunn, luutnantti, esikuntakapteeni, Miekkatähdistön ritari, majuri (s. 1685). Monikkalan ja Hitis gårdin herra. Annan isä. Otti osaa Isonkyrön taisteluun (1714) sekä Norjan sotaretkeen: palasi Janakkalaan isonvihan jälkeen. Osallistui sotaan myös vuosina 1742–1743. Kuoli vilu-tautiin (*fråssa*) Hitis gårdissa huhtikuussa 1762, haudattiin 27. kesäkuuta.

Maria Gustava Fulda, *fru Lilliebrunn, majorska* (s. 1696). Annan äiti. Kruununvouti Gabriel Fuldan ja Magdalena Reuterin tytär. Maria Gustavan isä omisti Hitis gårdin, joka avioliiton myötä siirtyi Anders Johan Lilliebrunnille. Kuoli ankaraan kuumeeseen (*hetsig feber*) Hitis gårdissa 26. heinäkuuta 1761 ja haudattiin 10. marraskuuta 1761.

Erik Wilhelm Lilliebrunn, varasotaviskaali (s. 1729). Annan pikkuveli, Janakkalan Monikkalan ja Hiitisten tilojen isäntä

Anders Johan Lilliebrunnin kuoleman jälkeen. Solmi avioliiton Karl Gustaf Ugglan sisaren Sophia Elisabeth Ugglan (1735–1777) kanssa maaliskuussa 1758. Toimi valtiopäivämiehenä vuosina 1765–1766 ja kuoli vanhuudenheikkouteen ja halvaukseen (*slagrörd och ålderdoms kröplighet*) Hitis gårdissa huhtikuussa vuonna 1792.

Gustaf Johan Ugglä (s. 1760). Annan ja Karl Gustafin esikoinen. Muutti jossain vaiheessa Ruotsiin, meni naimisiin Brita Maria Hallbergin (1772–1830) kanssa. Pariskunta sai todennäköisesti yhden lapsen, Johan Vilhelmin (s. 1811). Gustaf Johan kuoli Gävlessä lokakuussa 1836.

Ottiliana Gustava Ugglä (s. 1761). Annan ja Karl Gustafin tytär. Solmi avioliiton joulukuussa 1777 itseään huomattavasti vanhemman Sauvalan omistajan, luutnantti Gabriel Adam Brunowin (s. 1740) kanssa. Pariskunta sai neljä lasta, jotka kaikki kuolivat hyvin nuorina.

Carl Adolph Ugglä (s. 1762). Annan ja Karl Gustafin toinen poika. Solmi avioliiton serkkunsa Ebba Lisan (Elisabeth) kanssa ja sai ainakin kaksi lasta: Carl Gustafin (s. 1789) ja Hangrette Charlottan (s. 1792).

Gustava Juliana Lilliebrunn, *fru* Boisman (s. n. 1717). Annan isosisko, Turun hovioikeuden kannevisaali Didrik Adrian Boismanin vaimo. Pariskunnalla oli ainakin neljä lasta. Gustava kuoli mahdollisesti vuonna 1763 ja Didrik huhtikuussa 1764 (äkkikuolema, *brådöd slag*).

Ulrika Eleonora Ugglä, *fru* von Kothén (s. 1727). Annan käly, Gregorius Johan von Kothénin vaimo. Kuoli keuhkotautiin (*lungсот*) Rehakassa tammikuussa 1764.

Carl Berndt Uggla, vänrikki (s. 1699). Annan appi. Asettui asumaan Hakoisiin erottuaan sotapalveluksesta. Asetettiin holhoukseen n. vuonna 1751, palasi Hakoisiin vuoden 1759 tienoilla. Kuoli verensyöksyyn tai runsaaseen veriseen yskään ja halvaukseen (*blodstörtning och slag*) Hakoisissa heinäkuussa 1771.

Maria Birgitta Aminoff, *fru Uggla, fändrikska* (s. n. 1687). Annan anoppi, eversti Zacharias Aminoffin ja Brita Maria Silverhjelmin tytär. Hänen ensimmäinen aviomiehensä oli Lorentz Göransson Soop (k. n. 1714). Leskirouva meni naimisiin Hakoisten Carl Berndt Ugglan kanssa. 85-vuotias Aminoff kuoli vanhuuteen (*ålderdom*) Hitis gårdissa toukuussa 1772.

Zachris Berndt Uggla, everstiluutnantti (s. 1733). Karl Gustafin veli ja Annan lanko. Kuoli vesitautiin (*vatusot*) Lammilla Hietoisten tilalla tammikuun alussa vuonna 1788.

Ebba Svanström (k. n. 1719). Kornetti Carl Gustaf Ugglan vaimo, Carl Berndt Ugglan isoäiti ja Karl Gustaf Ugglan isoisoäiti.

Jacob Bremer, kauppias ja suurliikemies (s. 1711). Muutti Ruotsista Turkuun vuonna 1727. Ensimmäinen vaimo Margareta Pipping. Kuoli Turussa vuonna 1785.

Carl Tersmeden, kapteeni ja kontingenttiporvari (s. 1715). Nautiskelija, joka asui Albergan kartanossa 1752–1765. Kuoli vuonna 1797.

Baltzar Philip von Wolffradt, everstiluutnantti, kontingenttiporvari (s. n. 1712). Von Wolffradt oli Tersmedenin ystävä, naistenmies. Kuoli noin vuonna 1784.

Jungfru Johanna Maria Werner (s. n. 1744). Hakoisten taloudenhoitajatar. Solmi avioliiton Karl Gustaf Ugglan kanssa vuonna 1768. Kuoli mahdollisesti Tukholmassa tammi-kuussa 1799.

Carin Jöransdotter. Hakoisten piika. Sai aviottoman lapsen Karl Gustaf Ugglan kanssa heinäkuussa 1758.

Maria Michelsdotter. Hakoisten piika, palveluksessa ainakin vuoden 1758 alusta.

Annan puolesta todistaneet **Hakoisten renki Mats** ja **piika Lisa** ovat myös todellisia kartanon palveluksessa olleita henkilöitä.

Täysin fiktiivisiä henkilöitä ovat muun muassa Monikkalan renki Matti ja taloudenhoitajatar Kerttu sekä Hakoisten kamarineitsyt Beata, renki Göran ja piikana toimiva Carin Jöransdotterin pikkusisko.

Prologi

MONIKKALA JA HITIS GÅRD,
HUHTIKUU, ANNO 1739

Monikkalan säterikartanon yöllistä pihaa halkoi hätääntynyt huuto, kiivas nyrkki takoi päätalon ovea. ”Hitis gård palaa!” Melu lävisti viisitoista-vuotiaan Anna Magdalena Lilliebrunnin syvän unen. Hän heitti peiton päältänsä, tunsu pimeässä kamarinsa karskin kylmyden, ja unen viimeisetkin resuiset rippeet karisivat tiehensä. Anna hapuili tohvelit jalkaan, veti Gustava-sisaren vanhan huivin hätäisesti harteilleen. Muutamalla ripeällä askeleella hän tavoitti jo ulko-oven, erotti kuistilla paitasillaan seisovan mamman puristamassa Erik-pikkuveljeä sylissänsä. Anna säntäsi äitinsä viereen, kiersi kätensä tiukasti tämän ympärille.

”Isänperintöni, sukutilani”, kruununvoudin tytär Maria Gustava Fulda toisteli katse suunnattuna sinne, missä hävitys ja tuho olivat väistämättömiä.

”Tulipalo Hitis gårdissa.” Erik kuiskasi sanat, joita kukaan ei tahtonut lausua ääneen.

Rekien eteen valjastetut hevokset piiskattiin kiireesti laukkaan kevätauringon ohentamalla hangella. Isä oli tempaistu jalkeille peli-illan aikana nautittujen punssien tuudittamasta

unesta: nyt Anna katseli, kuinka Anders Johan Lilliebrunnin ja renkien hahmot loittonivat vähitellen valkenevaan aamuun.

”Emme me voi vain jäädä tänne odottamaan”, Anna totesi värittömästi. Hän huomasi tuntevansa suunnatonta turhautumista heidän kotiin jääneiden osasta.

Maria Gustava tuijotti pimeyteen. Hiljaisuus oli ikuisuuden mittainen. ”Kuka osaa ohjastaa hevosta?”

”Minä”, Erik sanoi, ”kyllä minä osaan.”

Hitis gårdissa vastassa oli pahin mahdollinen painajainen. Vain vaivoin Erik sai pysäytettyä rekeä vetävän nuoren hevosen, joka halusi paeta heidän edessään aukeavaa infernoa. Anna otti ohjat, koetti pidellä pakoon halajavaa hevosta, jotta veli ehätti sitomaan sen puuhun kiinni. Eläimen luimistellessa ja kavahtaessa jok’ikistä ääntä lapset autoivat kuomureestä ulos sudentaljan alla värjöttelevän mamman. Maria Gustava astui pihamaalle, antoi suruisan katseensa kiertää tilalla, jossa oli syntynyt ja kasvanut.

”Voi Jumalani, miksi rankaiset meitä tälläkin”, hän kuiskasi, taipui kaksin kerroin reen viereen eikä yrittänytkään peittää kurkustaan kiirivää valitusta.

Anna ja Erik katsahtivat toisiinsa neuvottomina. Näky oli lohduton. Pelko, suru, kauhu vaihtelivat, tiivistyivät kurkuun kiristäväksi tunteeksi, jäsenet lamauttavaksi voimattomuudeksi.

Tuhoutuneen pihapiirin keskeltä heitä kohti asteli ilmeettömän Matti-renki, joka talutti kahta vauhkootunutta hevosta. Eläinten silmät pyörähtelivät päässä, tempoilevat askeleet tamppasivat mustaan lumeen kauhusta kertovat jäljet. Matti pysähtyi Lilliebrunnien lasten lähetyville. Hiki valui pitkin hänen ohimoitaan, tallissa hengitetty savu sai yskimään. Renki veti syvään henkeä. Se vingahti ikävästi.

”Luutnantti Lilliebrunnin hevoset ovat turvassa...”, Matti

sanoi, hengitti yhä kiivaasti. Hän katseli Lilliebrunnin nuorinta tytärtä apein silmin.

Anna nielaisi kurkkuunsa pyrkivän hädän kitkerän sapen. ”Entä varsa?”

Matti pudisti päätään. ”Ei antanut kiinni. *Fröken* Lilliebrunn voi uskoa, että yritin. Katto romahti, oli pakko viedä edes luutnantin hevoset turvaan!”

”Kiitos, Matti teki oikein”, Anna sai vaivoin kuiskattua, tunsii mittaamatonta sääliä tammavarsan puolesta, mutta myös kiitollisuutta, koska arvokkaimmat eläimet olivat säästyneet lähes varmalta kuolemalta.

Kuivan päätalon seinä kaatui rysähtäen. Toinen hevosta nousi takajaloilleen, kaviot hipoivat Matin nokisia kasvoja. Anna ja Erik ottivat askeleen taaksepäin. Renki seisoi paikoillaan, yritti peittää tärinän, joka oli saamassa hänestä yllötteen. Lopulta saaliseläimen kauhu laantui ja Matti jatkoi matkaansa. Anna katseli miehen loittonevaa selkää, eläinten levotonta käyntiä ja tiedosti Matin tehtävän vaativuuden: hän oli useaan otteeseen nähnyt rengin kavahtavan tulta, kätkevän vähäistenkin liekkien edessä käsivartensa, joka ei sietänyt kuumuutta sitä vähääkään.

Oranssit liekit kurottelivat ilmaa vahvoina ja taipuisina, muistuttivat tanssia. Anna käänsi katseensa kohti taivaankantta kohoavaa mustaa savua, yritti välttyä näkemästä, kuinka tuli söi ahnaasti ja valikoimatta kaiken tielleen osuvan.

”Kaikki on päätalossa tuhon omaa: penkit, pöytä, mallaslaveri, kahdet huonommat ja yhdet uudemmat kangaspuut, varrellinen pirta, kuusi kynnärää palttinakangasta, juomapanoastiat, viisi tammista juomatynnyriä ja kaksitoista tolttia lautoja”, Erik luetteli lasittunein silmin. Keskenkasvuisen pojan käsi tarrasi Annan käteen, rutusti sitä raivoisesti. ”Samoin koko pakarituupa kamareineen.”

Kipu lävisti Annan käden. Hän riuhtaisi itsensä irti veljensä otteesta, pyyhkäisi poskilleen valuneet kyyneleet.

Savu kirveli silmiä, korventuneen lihan haju sai voimaan pahoin, syöpyi lopulta vaatteisiin. Kolmen uuden navetan katot olivat romahtaneet ja elävältä palaneiden eläinten huu-dot jo laantuneet, jäljellä olivat vain rujot liekkien seasta töröttävät seinähirret.

Tämä hävitys lyö leimansa meistä jokaiseen, myös minuun. Sen Anna kykeni jo ymmärtämään.

Hitain askelin Anders Johan käveli perheensä luo, hipaisi lastensa poskia, likainen käsi jätti sileään ihoon mustat jäljet. Isä nosti ylös yhä polvillaan vaikeroivan Maria Gustavan, hautasi rakkaan vaimon käsiensä suojaan. Anna vilkaisi pappaa, havaitsi Anders Johanin kasvoille kertyneet entistä tummemmat väsymyksen varjot, savusta ja vaimon nuttuun vuodate-tuista kyyneleistä punoittavat silmät.

Aurinko nousi jo idästä, levitti hatarat säteensä pihamaalle tuulen puhaltaessa rakoja loppumattomana kohoavaan pak-suun savuun. Annan mielessä oli jo pitkään ollut toiveikkuutta, yhä kasvavaa odotusta kevään lämmöstä, pelloilla kypsävistä uudesta sadosta, yöttömistä kesäöistä ja Gustava-sisaren luona Turussa vietettävistä viikoista.

Ohut hankikerros oli jo tehnyt tietä keltaisille lesken-lehdille. Tuhon katkua olemuksessaan kantaen Anna poimi niistä yhden käteensä.

I

MONIKKALA,
KESÄ JA SYYSTALVI, ANNO 1757

”Erik menee naimisiin!” Huuto kimpoili kallioista, ryntäili ikivanhojen kuusien lomassa ja säikäytti metsäkanat piiloistaan, kunnes tukehtui nahkeaan sammalikkoon. Anna veti henkeä toistaakseen lausetta, jonka katkeruus viilsi ja halvaannutti, mutta lopulta hän jatkoi yksinäistä matkaansa. Puiden lomassa välkkyi Hiidenjoen sinervä pinta, sen rauhoittava, hiljalleen soljuva virta. Rantatörmällä Anna hivuttautui kohti vettä, tarkkaili sen pinnasta heijastuvaa peilikuvaansa. Musteen värjäämä etusormi tapaili kasvojen piirteitä, löysi silmäkulmiin eksyneet rypyt, suoran nenän, leveän suun, huulet, joita joku oli joskus vuosia sitten sanonut kauniiksi.

”Ensin Gustava, ja nyt Erik, mutta en koskaan minä”, Anna kuiskasi, rikkoi kädellään heijastuksen. ”Mikä minussa on vikana? Kaikki muut löytävät paikkansa maailmassa, mutta minä, Anna Magdalena Lilliebrunn, elän isäni ja äitini silmien alla, vaikka jokainen vuosi vähentää arvoani.”

Luonto ympärillä pysyi vaii. Anna heittäytyi selälleen, kirosi Hämeen pieniä seurapiirejä ja Jumalaa sortuen suureen syntiin katumatta sitä hetkeäkään.

Kotiinpäin suuntaavat askeleet olivat yhä kaukana kepeästä. Sinisen hameen helma viisti metsäpolulla lojuvia risuja, oksia ja käpyjä, aurinko poltteli nenänpäätä. Anna huitaisi pois korvansa juuressa inisevän hytтын. Puiden tasaisen rintaman takana odotti Monikkalan kartano ulkorakennuksineen, tuttuine ihmisineen. Jostain kantautui matalia eläinten ääniä, joita Anna tuskin edes havaitsi. Hän käänsi päätään laiskasti mekkalan suuntaan: siellä toisilleen huutelivat Monikkalan lehmät, jotka vaelsivat kesät metsälaitumilla, ahmivat suihinsa puiden alimmat lehdet, hamusivat maasta kaiken syötäväksi kelpaavan, nauttivat lyhyestä jokavuotisesta vapaudestaan.

Aurinko oli jo matkalla Monikkalan säterikartanon maiden taa, värjäsi taivaanrannan okrankeltaiseksi, kun Anna saapui kotiin johtavalle kujalle. Tummanvihreitä lehtiään kevyesti kantavien koivujen katveessa häntä vastaan jolkutteli Snushane, isän parhaassa iässä oleva metsästyskoira, joka oli onnistunut livistämään omille teilleen. Häntäänsä heiluttaen se pysähtyi Annan luo ja jäi odottamaan rapsutuksia, ehkä kehujakin, eikä se joutunut tälläkään kertaa pettymään. Käden alla turkki oli lämmin, lohduttava.

”Tiedätkö, Snushane”, Anna kuiskasi, ”tiedätkö, kuinka onnekas olet? Sinua rakastetaan ehdoitta, saat hellyyttä, huomiota vain ilmestymällä paikalle. Kukaan ei määrää, ketä saat rakastaa, ketä vihata. Se kaikki on sinun vallassasi.”

Koira huokaisi tyytyväisenä, painoi päänsä Annan polvea vasten, nautti huomiosta silmät suljettuina. Musta kirsu väräsi ja nuuskutti, vaaleanpunainen kieli lipaisi silloin tällöin suupieliä. Eläimen tyytyväinen ilme lävisti hetkeksi Annan sieluun syöpyneen kaunaisuuden, eikä hän voinut olla suukottamatta Snushanen ruskeiden ja valkoisten karvojen juovittamaa otsaa.

Anna suoristautui, oli jo aikeissa jatkaa matkaansa, mutta pysähtyi huomattuaan pihamaalla käyskentelevän isänsä,

Anders Johan Lilliebrunnin. Mietteliäänä pappi pysähtyi päärakennuksen eteen, risti kätensä selän taa, katseli hirsiseiniä kulunutta maalipintaa ja ikkunakarmien väliin etsiytyntä kosteutta. Snushane huomasi isäntänsä ja lähti isot korvat liehuen juoksemaan tämän luo.

”Tietysti juokset oitis isäni luo, valmiina toteuttamaan kaikki hänen toiveensa”, Anna puuskahti villisti laukkaavan koiran perään, mutta ymmärsi kyllä typeryytensä: koirallakin oli vain yksi isäntä, ja Monikkalassa se oli heille kaikille esikuntakapteeni ja Miekkatähdistön ritari Anders Johan Lilliebrunn.

Pappi kumartui rapsuttamaan kallisarvoista ja tehtäväsään kunnostautunutta koiraansa, kun mama ilmestyi pihalle ja käveli aviomiehensä luo. Siinä samassa esikuntakapteeni unohti Snushanen. Hän suoristautui ja kiersi kädet vaimonsa ympärille, joka puolestaan painoi pään miehensä olkaa vasten. He näyttivät nuorilta, jotka olivat juuri tavanneet ja rakastuneet, ihmisiltä, jotka olivat kääntäneet sukujensa valinnat omaksi onnekseen.

Iltanen oli jo käsillä. Kumpainenkaan ei kiirehtinyt pois hetkestä, jonka luuli kuuluvan vain heille kahdelle. Lopulta mama ja pappi lähtivät kulkemaan verkalleen kohti aittarivistöä. Hymy ei yltänyt Annan kasvoille asti, kun hän katseli vanhempiansa loittonevia selkiä, eikä hän osannut olla heidän puolestaan iloinen.

Saliin kantautuivat jo kohta tarjoiltavan aterian monet tuoksut. Anna istahti ikkunoiden väliin yksinäiselle tuolille, jonka verhoilu oli vasta uusittu. ”Luojan kiitos, täällä ei ole ketään!” hän totesi kuivasti, sulki silmänsä, nautti rauhasta, jota niin harvoin kellekään tässä talossa suotiin – aina jossain oli mama tai pappi, Erik Wilhelm ystävineen tai joku palvelijoista, puhumattakaan alati vierailuille tulevista sukulaisista ja tuttavista.

Ulkoa kantautuvat äänet saivat Annan havahtumaan. Kotvan hän pelkäsi vanhempiensa valinneen lemmelleen varomattoman paikan. Hän veti syvään henkeä, kurkotti varovasti katsoakseen ikkunasta ulos ja näki päätalon vieressä heiniä siistivän, jo kumaraan taipuneen Matti-rengin. Lähes koko elämänsä Lilliebrunneille omistanut mies laski viikatteen maahan, heilautti vaivalloisesti toista kättään. Anna erotti käärittyjen hihojen lomasta kuhmuraisten ihon. Vamma ei ollut muisto Hitis gårdissa raivonneesta palosta, vaan kertoi tarinaa uunin kuumuudessa tivatuista tiedoista, piilotetuista rikkauksista, joita vuosikymmeniä aiemmin Suomeen Venäjältä vyörynyt vainolainen oli janonnut.

Kuvotus löi Annan läpi, mieleen iskostettu viha maassa riehunutta paholaista kohtaan takoi hetken kiivasta lieskaa, kuten aina hänen nähdessään kivuliaat muistot, joita ihmiset joutuivat kuolemaansa saakka kantamaan. Sanottiin, että syntinen kansa oli ne ansainnut, mutta sitä Annan oli vaikea uskoa. Hän käänsi katseensa pois, ravisteli itsensä tähän hetkeen. Silmät pyyhkivät salia, jonka loiston ajat – niistä isä yhä puhui iltaisin – olivat enää kaukainen muisto. ”Ryssien vika tämäkin alho”, pappa tapasi toistella uhmakkaasti muutaman tuhdin lasillisen jälkeen yllään vanha takkipukunsa, joka oli palvellut häntä myös kuningas Kaarle XII:n joukoissa. Katkeruus toki kuului sanojen takaa, mutta isä oli oikeassa, sillä palattuaan pitkien sotavuosien ja venäläisten ylivallan jälkeen Janakkalaan hän oli kohdannut Monikkalassa isänsä majuri Lilliebrunnin kukoistavan sukukartanon sijaan pelkkää rappiota: laiminlyötyjä ja tuhottuja rakennuksia, luonnon valtaamia niittyjä ja peltoja, maassa lojuvia aitoja, vähäväkisiä, joista moni ei ollut enää entisensä.

Kiittämättömyyden synty, kyllä Anna sen itsessään tunnisti. Hän tiesi sen vääräksi, sillä perheen kartanoiden, Hitis

gårdin ja Monikkalan, kohtaamista vastoinikäymisistä huolimatta Lilliebrunnien lasten elämä oli ollut suojattua, eikä puute ollut kuulunut heidän arkeensa siinä merkityksessä kuin rahvas sen ymmärsi. Varallisuuden hupeneminen oli kuitenkin heijastunut Annan elämään tavalla, joka oli muuttunut vähitellen sietämättömäksi: vielä 33-vuotiaanakin hän eli isänsä määräysvallan alla, ja jos Jumala ei asiaan puuttuisi, siirtyisi hän lopulta Erik-veljensä hoteisiin.

Yhä useammin Anna oli huomannut Anders Johanin tarkkailevan tyttärtään silmissään luovuttanut katse. Pappa ja mama olivat kohta kahdenkymmenen vuoden ajan esitelleet nuorinta tyttärtään erilaisissa juhlissa ja tanssiaisissa, joissa hänen ulkonäköään, sukujuuriaan ja myötäjäisiään oli arvioitu.

Terävät kasvonpiirteet sekä kesän kuivaaman hiekan väri-set hiukset ja kulmat olivat saaneet Annan jo kauan sitten ymmärtämään, että ulkonäköä saati omaisuutta arvioitaessa hän ei ollut voittajien joukossa. Muistiin olivat painuneet liiankin hyvin hetket, jolloin naimaikäisten aatelispoikien isien ja leskimiesten katseista oli kadonnut into, kun he olivat ymmärtäneet Anna Magdalena Lilliebrunnin myötäjäisten vähäpätöisyyden. Viime vuosina heidän silmissään ei ollut käynyt edes pikaista kiinnostuksen pilkahdusta: Anna ohitettiin kohteliaiden tervehdysten jälkeen tai häneen suhtauduttiin kuin naiseen, jonka tuli hyväksyä osansa.

Toki muutama turkulainen vastavalmistunut maisteri ja porvarismies oli osoittanut kiinnostusta häntä kohtaan. Pingottunut naurahdus karkasi Annan huulilta, kun hän palautti mieleensä itsensä nuorena ja uhmakkaana, huomiosta empimättä ja siekailematta nauttivana neitona – ja tunsii syvää ylpeyttä. Silloin hän oli sentään tehnyt, miten oli mielinnyt. Anna muisti hyvin Gustava-sisaren ja tämän aviomiehen, kanneviskaali Didrik Adrian Boismanin, Turun-kodissaan

järjestämät illalliset, joiden jälkeen hän oli jopa hetken kuvitellut saaneensa elämälleen uuden suunnan.

”Siitä on jo seitsemäntoista vuotta”, Anna totesi harmaaraitaiselle kissalle, joka oli ilmestynyt jostain saliin ja puski päätänsä hänen hameensa alta pilkottavaa jalkaa vasten.

Kissan kehräys siivitti muistoja, joita Anna ei ollut uskaltanut ajatella vuosiin. Mielen syvistä onkaloista hän vyörytti esiin kuvan kauniisti sisustetun kaupunkitalon salista, joka oli tulvinut kukkien tuoksua, ja katetusta illallispöydästä, jonka valkoiselle liinalle oli aseteltu tinavadit: kanelilla, viinillä, sokerilla ja korinteilla maustettua kanaa omenoiden kera, porsassylttyä sekä keltuaisella ja viinietikalla ryyditettyä kyyhkysviillockkia, jossa maistui raikas sitruuna, inkivääri, muskotti ja neilikka. Hän kykeni lähes aistimaan kahvin kera nautittujen, ruusuvedellä maustettujen marsipaanioiden sekä kuivatuuilla kukilla ja viikunoilla viimeisteltyjen munkkien maun. Anna sävähti antaessaan itselleen luvan ajatella sitä iloista, kiinnostunutta silmäparia, joka oli herkeämättä tarkkaillut häntä pöydän vastakkaiselta puolelta.

”Hän on Jacob Bremer, menestynyt turkulainen kauppias, laivanvarustaja ja maanomistaja. Muutti tänne jokin aika sitten Ruotsista”, Gustava oli kuiskannut kävellessään sisarensa ohi ja puristanut hänen kättään merkitsevästi.

Alati kertyvän varallisuuden pyöristämä kauppias oli ollut kolmetoista vuotta Annaa vanhempi, ystävällinen, työteliäs ja kunnianhimoinen. Anna oli varauksetta ihailnut miehen vaatimattomia eleitä, luontaista hauskuutta. Hilpeine kertomuksineen kaukomaista Bremer oli ollut piristävää seuraa lopulta raskaaksi käyneessä tilaisuudessa, jossa keskustelu oli pyörinyt nuorelle naiselle tympeiden aiheiden ympärillä: suut kuivina vieraat kiivailivat aatelisia ja porvaristoa yhdistävästä aiheesta, kansliapresidentti Arvid Hornin onnistumisista ja epäonnistumisista, hänen seuraajastaan ja aatelin

suosikista Karl Jyllenborgista, Suomeen tuotujen sotajoukkojen rasiuksista, Euroopan voimasuhteista sekä sodan uhasta. Erityisen ilahduttavaa Annasta oli huomata, että sujuvaksi seuramieheksi osoittautunut kauppias taisi myös poloneesin askeleet vähintäänkin sujuvasti.

Puna, syvä ja kuumottava, nousi edelleen Annan poskille hänen muistellessaan Gustavan ja Didrikin talon pientä kamariria, sen syviä varjoja, joiden suojissa hän oli saanut kokea suloisen, odottamattoman huomion. Lähes kirkkaasti hän muisti vihreäksi maalatut pellavakankaat, jotka oli liimattu seinille, katonrajassa kiertävän reunakoristeen yksityiskohdat, parin yksinkertaisia tuoleja, sivustavedettävän sohvan, pöydän jolla paloi tinajalassa kynttilä. Hän muisti, kuinka hengitti huoneen ummehtunutta tuoksua, kuinka hän jännityksen ja odotuksen raastaessa vatsanpohjaa istahti puisen sohvan kovalle hevosenjouhipatjalle. Hän muisti hämärässä varastetut suudelmat, jotka maistuivat tuontiviiniltä ja sokerilta, kädet, jotka hapuilivat, eksyivät silkin ja pellavan alle ilman että kukaan niitä pysäytti. Vasta aamun petollisessa kajossa Jacob Bremer oli kaikonnut teilleen, mutta jättänyt jälkeensä lupauksen kunniallisuudesta.

Kauppias olikin osoittautunut sanojensa mittaiseksi: ennen Lilliebrunnien paluuta Hämeeseen hän esitti kohteliaan kosinnan, mutta ilmeetön Anders Johan Lilliebrunn torppasi miehen pyynnön ja tyttärensä toiveet nopeammin kuin Anna ehti viuhkaansa avata tyyriisti ja tyylikkäästi pukeutuneen Bremerin kanssa tanssitun franseesin jälkeen.

Vaunujen heittelehtiessä kotimatalla Turun ja Hämeen välisellä kuoppaisella tiellä Anna oli kieltäytynyt uskomasta isänsä päätöstä asiassa, joka ei ollut hänen omassa vallassaan.

”Miksi kiellät minulta onnen miehen kanssa, vaikka hän ei tavoittele omaisuutta, jota teillä ei edes ole turvakseni tarjota?”

Hurmaava tuulahdus aateliselämää ja rakkautta 1700-luvulta.

Anna Magdalena Lilliebrunnin maineessa on tahra, ja kaiken lisäksi edessä häämöttää vanhanpiian osa. Jo kypsään ikään ehtineen Annan elämä kuitenkin saa uuden käänteeseen, kun naapurikartanon äkkiväärä upseeri Karl Gustaf Uggla nimetään hänen aviopuolisokseen.

Hakoisten kartanossa vastassa on hyinen tunnelma. Kylmäkiskoiset sukulaiset ja miehen rakastajatar pitävät huolen siitä, ettei tuore miniä pääse kotiutumaan saati nostamaan itseään talon rouvaksi. Kykeneekö omapäinen ja sinnikäs Anna silti elämään tavalla, johon uskoo?

Taiturimainen romaani aloittaa *Hakoisten naiset* -sarjan, joka sukeltaa Hakoisten kartanon todellisiin naiskohtaloihin ja kertoo menneistä ajoista silmiähivelevän postikorttimaisin kuvin.

*Jos olet aikoinaan ahminut Kaari Utrion
tuotantoa, tämä on suorastaan must-lukukokemus.*

– GLORIA ROMAANISTA
Ninon – Rakkauden mestari

